

DATAOMBUDSMANNENS BYRÅ

**INTEGRITETSSKYDD OCH BEHANDLING AV
PERSONUPPGIFTER I SAMBAND MED
KAMERAÖVERVAKNING**

Uppdaterad 11.04.2011

www.tietosuoja.fi

1. Dataskyddslagar tillämpas på kameraövervakning

Personuppgiftslagen (52371999) är en allmän lag om behandlingen av personuppgifter och dess principer används vid behandling av personuppgifter, då inspelande eller annat upptagande av material med övervakningskamera utförs. Även andra dataskyddslagar tillämpas på kameraövervakning så som närmare stadgas i speciallagar.¹ I denna broschyr behandlas inte kameraövervakning som sker på basis av myndighetsverksamhet, då det stadgas om sådan i speciallagstiftning.²

Med personuppgifter menar man på en bas upptagna uppgifter (t.ex. lagrade video, digitalkamera eller dator) med vars hjälp man kan identifiera karaktärsdrag hos fysiska personer (t.ex. bild). Därmed är upptagna bilder och ljud personuppgifter enligt personuppgiftslagen ifall att man kan kännas igen genom dessa.³

Det enda tillfället då personuppgiftslagen inte är tillämplig är vid sedvanligt personligt bruk. Denna lag gäller inte behandling av personuppgifter som en fysisk person utför uteslutande för personliga eller därmed jämförbara sedvanliga privata syften.⁴ Med detta avses bl.a. uppgifter som kommer av privat korrespondens, privata adressböcker och kontaktuppgifter, uppgifter om bekantas födelsedagar eller fotografier och videoklipp, vilka möjliggör en social interaktion mellan släkt och vänner.

Personuppgiftslagen och andra dataskyddslagar ställer olika skyldigheter på den registeransvarige, vilket också den som övervakar med inspelande kamera bör iaktta.

Den som utövar upptagande av information genom kameraövervakning är enligt personuppgiftslagen registeransvarig.⁵ Det företaget, sammanslutningen eller personen som svarar för kameraövervakningen är alltid skyldig att uppfylla lagenligheten. Behandlingen av personuppgifter och kameraövervakningen kan man även utkontraktera till en tjänstetägarare. Den som genom systemet kan kännas igen eller vars uppgifter har lagrats är enligt personuppgiftslagen registrerad.

Syftet med denna broschyr är att förvekliga integritetsskyddet och andra skydd för privatlivet stadgade grundrättigheter vid behandlingen av personuppgifter, och att visa de centrala principerna som skall beaktas vid planeringen och förverkligande av kameraövervakning. Dataombudsmannen övervakar verksamheten.

¹ Lag om integritetsskydd i arbetslivet (579/2004) 16-17 § och 21 §, strafflagens föreskrifter om olovlig observation och avlyssning

² Om myndigheternas kameraövervakning har särskilt stadgats i lagar för t.ex. polis, tull och gränsbevaknings verksamhet.

³ Personuppgiftslagen 3.1 § 1 punkten

⁴ Personuppgiftslagen 2 § 3 mom.

⁵ Personuppgiftslagen 3.1 § 4 punkten: *Registeransvarig* en eller flera personer, sammanslutningar, inrättningar eller stiftelser för vilkas bruk ett personregister inrättas och vilka har rätt att förfoga över registret eller vilka enligt lag ålagts skyldighet att föra register.

2. Olovlig avlyssning och olovlig observation är straffbart

Förrän personuppgifter börjar behandlas med hjälp av kameraövervakning är det skäl att utreda bestämmelserna över avlyssning och observation. Enligt strafflagens 24 kapitel (531/2000) 5, 6 och 7 §§ är olovlig avlyssning och olovlig observation straffbar.

Olovlig observation

Den som obehörigen med en teknisk anordning

- 1) iakttar eller avbildar en person som vistas på en hemfridsskyddad plats⁶ eller på en toalett, i ett omklädningsrum eller på någon annan motsvarande plats, eller
- 2) på ett integritetskränkande sätt iakttar eller avbildar en person som vistas i en sådan byggnad eller lokal eller på ett sådant omgärdat gårdsområde som avses i 3 §⁷ och dit allmänheten inte äger tillträde, skall för *olovlig observation* dömas till böter eller fängelse i högst ett år. Försök är straffbart.

Olovlig avlyssning

Den som obehörigen med en teknisk anordning

- 1) avlyssnar eller upptar samtal, prat eller annat av privatlivet på en hemfridsskyddad plats framkallat eller uppkommet ljud som inte är avsett för hans eller hennes kännedom, eller
- 2) på någon annan än en hemfridsskyddad plats i smyg avlyssnar eller upptar prat, som inte är avsett för hans eller hennes och inte heller för någon annan utomståendes kännedom, under sådana omständigheter att den som pratar inte har skäl att anta att någon utomstående hör pratet, skall för *olovlig avlyssning* dömas till böter eller fängelse i högst ett år. Försök är straffbart.

Till dataombudsmannens behörighet hör inte att ta ställning till ifall straffbar olovlig avlyssning eller olovlig observation har utförts. Ärendena avgörs av allmänna domstolar.⁸

Också då kameraövervakning inte är olovlig avlyssning eller olovlig observation, så bör ändå personuppgiftslagens krav uppfyllas.

⁶ Hemfridsskyddade platser är enligt SL 24 kap. 11 §; bostäder, fritidsbostäder och övriga utrymmen som är avsedda för boende, såsom hotellrum, tält, husvagnar och fartyg som kan bebos, trappuppgångar i bostadshus samt gårdar som utgör de boendes privata område och de byggnader som är fast förbundna med sådana gårdar.

⁷ Enligt SL 24 kap. 3 § skyddas offentlig frid på; ämbetsverk, en affärslokal, ett kontor, en produktionsinrättning, en möteslokal eller någon annan motsvarande lokal eller byggnad eller på en sådan byggnads omgärdade gårdsområde, eller på ett kasernområde eller ett annat område som är i försvarsmaktens eller gränsbevakningsväsendets användning, där det enligt beslut av behörig myndighet är förbjudet att röra sig.

⁸ Enligt SL 24 kap. 12 § får allmänna åklagaren inte väcka åtal för hemfridsbrott, grovt hemfridsbrott, brott mot offentlig frid, olovlig avlyssning, olovlig observation eller förberedelse till olovlig avlyssning eller förberedelse till olovlig observation, om inte målsäganden anmäler brottet till åtal eller ett synnerligen viktigt allmänt intresse kräver att åtal väcks.

3. Registerbeskrivning till hjälp

Då kameraövervakning planeras bör personuppgiftslagens 10 § angående registerbeskrivning tas till hjälp. Registerbeskrivning skall alltid göras upp då personuppgiftslagen tillämpas på behandlingen av personuppgifter. Den bör också alltid finnas tillgänglig för de registrerade alltså de som filmats med övervakningskameran. Modeller för registerbeskrivning och dataskyddsbeskrivning (sammanfattad registerbeskrivning + informationshandling) hittas på dataombudsmannens hemsida.

4. Uppmärksamhet bör fästas vid planeringen

Beskriv och specificera för vilket ändamål ni ämnar behandla (samla och spara) personuppgifter.

Registerförare kallas den organisation, det samfund eller den person för vars verksamhet kameran ställs upp och som övervakar och för vars bruk kameraövervakningen är grundad. Registerföraren kan även bestå av flera personer.⁹

Om kameraövervakningens ibruktagande, administration av systemet och behörighet beslutar den för kameraövervakning ansvariga organisationen. Om ärendet bör göras ett sakenligt beslut. Organisationens ansvarspersoner bl.a. ledningen ansvarar alltid för behandlingen av personuppgifterna och annan verksamhets lagenlighet. Således skall beslutet om kameraövervaknings besluttagning och systemets ibruktagande fattas så som beslut på lagenligt sätt normalt fattas i organisationen.

Kameraövervakningen och behandling av personuppgifterna kan man även enligt lag utkontraktera till en utomstående tjänstetägare.¹⁰ T.ex. ett företag inom säkerhetsbranschen som på basis av utkontraktering ansvarar för kameraövervakningen är ändå inte registerförare utan tjänstetägare, vilken behandlar personuppgifterna på registerförarens vägnar. Enligt personuppgiftslagen skall sakenliga beslut fattas över utkontrakteringen samt sakenliga förbindelser mellan uppdragsgivaren och uppdragstagaren. För mer information; bekanta dig med dataombudsmannens broschyr "Utkontraktering av personuppgifter, gemensamma datasystem samverkan i nätverk och tillhörande avtal"

Avsikten med behandlingen av personuppgifter skall definieras så, att ur denna framgår för vilket ändamål övervakaren övervakar personer med filmupptagning. Till ett register som gjorts för ett visst ändamål hör alla de uppgifter som behandlas i anslutning till registret, även om uppgifterna tekniskt skulle finnas i ett eget delregister.

Överväg ifall uppdraget kräver upptagande av personuppgifter med hjälp av kameraövervakning. Var alltid redo att motivera detta behov. Om uppdraget går att sköta på annat vis, skall kameraövervakning inte ske. Se till att öppet informera¹¹, ifall du använder lagrande kameraövervakning.

⁹ Däremot är den ansvariga kontaktpersonen eller dataskyddsansvariga för personuppgifter i organisationen inte ansvarig registerförare.

¹⁰ Personuppgiftslagen 8.1 § 7 punkten

¹¹ Personuppgiftslagen 24 §, registerförarens upplysningsplikt vid behandling av personuppgifter.

5. Analysera hela databehandlingsförloppet

Processen för samlandet av data med hjälp av kameraövervakning bör planeras redan på förhand.¹² Personuppgiftslagen förutsätter att också personuppgifter som samlas in med hjälp av kamera alltid skall vara grundad på ett sakenligt sätt för insamlarens verksamhet. Från den motiverade användningsbeskrivningen skall framkomma för vilka av registerförarens uppgifter som insamlandet av personuppgifter är nödvändigt. Inspelning är alltså endast tillåtet då det är oundvikligt för förverkligandet av registerförarens verksamhet. För kameraövervakningens del kan en typisk sakenlig situation vara t.ex. försäkrans om säkerheten eller skydd av egendom.

Data som samlas in genom inspelning skall begränsas till personuppgifter som är nödvändiga för att verksamheten skall kunna förverkligas. Behandla bara oundvikliga och nödvändiga uppgifter. Dessa bör kunna preciseras. Uppgifterna bör förstöras då dessa inte längre behövs för det ursprungliga användningssyftet. Ta ställning till hur länge uppgifterna får lagras och om det är tillåtet att överlåta dem vidare. Lägg redan i detta skede märke till hur uppgifterna i framtiden på ett effektivt och säkert sätt kan förstöras. Behandling av personuppgifter som inte specificerats på förhand är enligt personuppgiftslagen inte tillåten.¹³

- Dataombudsmannen rekommenderar att behovet av bildernas lagring granskas senast inom tre dygn efter att inspelningen skedde. Uppgifterna bör förstöras direkt då dessa inte längre är nödvändiga för det ursprungliga användningssyftet.
- Om kameraövervakningsuppgiften utkontrakteras t.ex. då ett företag handhar kameraövervakningen som uppdrag, ansvarar uppdragsgivaren för lagligheten av övervakningen tillsammans med uppdragstagaren. Märk detta redan i det skriftliga uppdragsavtalet.
- Glöm inte plikten att skydda personuppgifterna. Enligt personuppgiftslagen bör uppgifterna skyddas från osakligt intrång och förstörande eller överlåtelse som sker olagligt eller av misstag. Personuppgiftslagen stadgar också om tystnadsplikten vid behandling av personuppgifter.¹⁴
- Definiera på förhand vem i organisationen och/eller personalen som är berättigade att behandla uppgifterna som fås genom kameraövervakningen t.ex. avlyssning och observation av inspelningen.
- Använd inte inspelningarna till annat än vad ni från början har planerat, godkänt och meddelat.¹⁵

6. I lagen uppställda villkor

Bedöm på basis av lagar och möjligtvis speciallagar om kameraövervakning uppfyller lagens villkor.

¹² Personuppgiftslagen 6 § behandlingens grund skall vara planerad och motiverad

¹³ Personuppgiftslagen 7 § ändamålsbundenhet

¹⁴ Personuppgiftslagen 32 § och 33§.

¹⁵ Enligt personuppgiftslagens 12 § 4 mom. är sådan behandling av uppgifter som behövs för att uppgöra, framställa, försvara eller avgöra rättsliga anspråk undantag till behandlingsförbudet som gäller personuppgifter av känslig natur.

På kameraövervakning och bildupptagning på arbetsplatsen tillämpas även 5 kapitlet i lagen om integritetsskydd i arbetslivet (759/2004). Se vidare nedan i kapitel 9.

Märk även stadgorna i strafflagen om olovlig avlyssning och observation. Se närmare ovan i kapitel 2.

7. Uppllysning och den filmades rätt till insyn

Den som blir objekt för kameraövervakning har rätt att bli upplyst om detta. Angående lagrande kameraövervakning bör informeras öppet. Envar har rätt att veta varför uppgifterna insamlas, vem som insamlar uppgifterna och till vilket ändamål uppgifterna används. Upplysningsplikten enligt personuppgiftslagen¹⁶ bör uppfyllas också vid kameraövervakning.

Envar har enligt personuppgiftslagen rätt till insyn¹⁷ i de personuppgifter som berör personen själv, och även i lagring, bild och ljud som insamlats genom kameraövervakning. Anhållan om granskningsrätten kan antingen framställas genom egenhändigt framställd skriftlig förfrågan eller genom att personligen besöka registerföraren. I praktiken skall den registrerade möjligast noggrant specificera platsen och tiden då filmningen kan ha ägt rum. Ibland kan det vara skäligt att i samband med skriftlig förfrågan, bifoga en bild på den registrerade.

Om registerföraren vägrar att lämna uppgifterna, bör registerföraren ge ett skriftligt bevis över det negativa beslutet och orsakerna till detta. Även då registerföraren inte åt den registrerade gett ett beslut inom tre månader efter granskningsförfrågan, räknas detta som ett nekande till lämnande av uppgifterna. Ifall registerföraren vägrar den registrerades rätt till insyn, kan den registrerade föra ärendet till dataombudsmannen för behandling. Se noggrannare information på dataombudsmannens hemsida: "Kontroll av uppgifter som ingår i ett personregister"

- Registerföraren bör alltid ha registret tillgängligt.
- Informera om den lagrande kameraövervakningen på ett tydligt ställe t.ex. i närheten av ingången. I samband med informationsanslaget bör det finnas uppgifter om systemets upprätthållare och dennas kontaktuppgifter.
- Den registrerade har frånsatt vissa undantag¹⁸ rätt att granska bildmaterial som berör personen. Var mån om att de registrerade kan granska dessa uppgifter och att kontaktuppgifter för att förverkliga granskningsrätten finns tillgängliga.

8. Tydliga ansvarsområden och övervakning

Ett företag, en organisation eller en privatperson som fungerar som registeransvarig ansvarar alltid för att behandlingen av personuppgifterna är lagenlig. Verksamheten övervakas av dataombudsmannen.

¹⁶ Personuppgiftslag 24 §

¹⁷ Personuppgiftslag 26-28 §§

¹⁸ Personuppgiftslagens 27 § innehåller undantag för när man inte har rätt till insyn, dessa skall tolkas restriktivt. Några av undantagen förekommer då informationen kan skada statens säkerhet, försvaret eller den allmänna ordningen och säkerheten eller försvåra förebyggande eller utredning av brott.

I det fall att databehandlingsverksamheten och kameraövervakningen har utkontrakterats till en utövare inom servicebranschen (t.ex. säkerhetstjänsteutövare) har inte tjänstetagaren bättre rätt att övervaka än den registerförande organisationen som utövar övervakningen.

- Mellan registerföraren och tjänstetagaren skall göras upp ett sakenligt avtal där det skall framgå bl.a. ansvaret för behandlingen av personuppgifterna. Tjänstegivaren skall ge en skriftlig försäkran om personuppgifternas skydd.¹⁹
- Registerföraren skall göra en registeranmälan till dataombudsmannens byrå om utkontrakteringen av behandlingen av personuppgifterna. Se noggrannare information på dataombudsmannens hemsida: "Anmälningsplikt enligt personuppgiftslagen"
- Tjänstetagaren (t.ex. företag inom säkerhetsbranschen) skall göra en verksamhets anmälan till dataombudsmannens byrå. Se noggrannare anvisningar på hemsidan: "Anmälningsplikt enligt enligt personuppgiftslagen"
- Utbilda dataskyddsansvariga/kontaktperson angående register och kameraövervakningssystemet och därtill hörande ärenden.
- Utbilda personalen speciellt om skyddsprincipen och tystnadsplikten.²⁰
- Definiera vilka i organisationen och/eller personalen som är berättigade att, på basis av sin arbetsuppgift eller ställning, behandla det insamlade materialet av kameraövervakningen, t.ex. observation och avlyssning av banden.
- Säkerställ datasäkerheten. Se närmare broschyren: "Gör det själv - kontroll av dataskyddet och datasäkerhet"
- Övervaka användningen av systemet. Se noggrannare uppgifter i dataombudsmannens broschyr: "Behandling av uppgifter i användarlogg enligt personuppgiftslagen"

9. Kameraövervakning på arbetsplatsen

Då kameraövervakning sker på arbetsplatsen tillämpas den tidigare nämnda personuppgiftslagen och lagen om integritetsskydd i arbetslivet (759/2004; arbetslivets dataskyddslag).²¹

Lagens syfte är att i arbetslivet förverkliga tryggheten av privatlivet och andra integritetsskydd som kommer av grundrättigheterna. Lagen tillämpas endast på förhållandet mellan arbetsgivaren och arbetstagaren. Lagen tillämpas på alla arbetsförhållanden, tjänsteförhållanden och liknande serviceförhållanden samt läroavtalsförhållanden.

Arbetsgivaren har enligt personuppgiftslagen 8 § 1 moment 5 punkt. rätt att behandla arbetstagarnas personuppgifter som har en saklig anknytning till arbetet. Enligt arbetslivets dataskyddslag 3 § får arbetsgivaren behandla endast sådana personuppgifter som har

¹⁹ Personuppgiftslagen 32 § 2 mom: Den som i egenskap av självständig näringsidkare handlar för den registeransvariges räkning eller till vilken den registeransvarige lämnar ut uppgifter genom teknisk anslutning, skall innan behandlingen av uppgifterna inleds ge den registeransvarige tillbörliga utredningar och förbindelser och i övrigt tillräckliga garantier för att personuppgifterna skyddas.

²⁰ Personuppgiftslagens 32 § stadgar om skydd av uppgifter och 33 § om tystnadsplikt vid behandling av personuppgifter.

²¹ Se även: <http://www.tem.fi/?l=sv>,

direkt relevans för arbetstagarens arbetsavtalsförhållande och som har att göra med hanteringen av rättigheter och skyldigheter för parterna i arbetsavtalsförhållandet eller med de förmåner arbetsgivaren erbjuder arbetstagarna eller med arbetsuppgifternas särskilda natur. Avvikelser från relevanskravet kan inte ens göras med arbetstagarens samtycke.

I arbetslivets dataskyddslag 21 § stadgas om samarbetsförfarandet vid tekniskt förfarande vid övervakning. Syftet med kameraövervakning och annan övervakning med tekniska metoder av arbetstagarna, ibruktagandet av dem och de metoder som används i övervakningen omfattas av samarbetsförfarandet enligt lagen om samarbete inom företag, lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar samt lagen om samarbete mellan kommunala arbetsgivare och arbetstagare. I andra företag och offentligrättsliga sammanslutningar än sådana som omfattas av samarbetslagstiftningen ska arbetsgivaren före beslutsfattandet bereda arbetstagarna eller deras representanter tillfälle att bli hörda i de angelägenheter som nämns ovan.

Efter samarbetsförfarandet eller förfarandet med hörande skall arbetsgivaren definiera ändamålet med och metoderna för övervakningen med tekniska metoder av arbetstagarna samt informera arbetstagarna om syftet med, ibruktagandet av och metoderna för övervakningen samt om användningen av elektronisk post och datanät.

Med lagen ges arbetsgivaren inte föreskrifter och/eller skyldigheter för den tekniska övervakningen, utan målet är att få tydliga spelregler för arbetsplatserna angående övervakningen. I annan lagstiftning, så som arbetsavtalslagen och strafflagen har arbetsgivarens övervakningsrätt föreskrivits indirekt genom att t.ex. straffbelägga vissa integritetsskydds kränkande handlingar. Se stycket ovan angående olaglig avlyssning och observation kapitel 2.

Inte heller i samarbetsförfarande kan man fatta beslut om sådan kameraövervakning, som inte uppfyller personuppgiftslagens eller arbetslivets dataskyddslags krav. Sådana beslut kan inte heller fattas om detta skulle leda till rekvisiten för olovlig avlyssning och olovlig observation.

9.1 När är kameraövervakning tillåtet

Arbetsgivaren får endast i sina lokaler genomföra övervakning med hjälp av en teknisk anordning som fortlöpande förmedlar eller tar upp bilder (*kameraövervakning*).²²

Kameraövervakning är tillåtet då syftet är att

- hindra olägenhet eller fara för arbetstagarens säkerhet eller hälsa i arbetsgivarens lokaler
- hindra brott mot egendomen
- övervaka produktionsprocessens sakenlighet
- samt ovan nämnda situationers förebyggande eller utredande

²² Arbetslivets dataskyddslag 16 §

9.2 När är kameraövervakning förbjudet

Kameraövervakning kan utföras endast i arbetsgivarens lokaler, men på toaletter, i omklädningsrum eller på andra motsvarande platser eller i andra personalutrymmen eller i arbetsrum som anvisats för arbetstagarnas personliga bruk får inte finnas kameraövervakning.

Kameraövervakning får dock inte användas för observation av en viss arbetstagare eller vissa arbetstagare på arbetsplatsen.

Undantag: Övervakning kan riktas till en specifik arbetsplats, om detta är nödvändigt

- för att hindra uppenbar risk för våld, säkerhet eller hälsa som riktar sig mot arbetstagaren
- för att hindra och utreda brott mot egendom, om en väsentlig del av arbetstagarens arbete består i att hantera egendom som är betydande beträffande värde eller kvalitet, såsom pengar, värdepapper eller värdeföremål
- om kameraövervakningen sker för att säkra arbetstagarens intressen och rättigheter på begäran av arbetstagaren som blir observerad och saken har överenskommit mellan arbetsgivaren och arbetstagaren.

9.3 Öppenhet och informering vid kameraövervakning på arbetsplatsen

Arbetsgivaren skall vid planering och genomförande av kameraövervakning se till att²³:

- möjligheterna att använda andra metoder som inte i samma utsträckning gör intrång i arbetstagarnas integritet utreds innan kameraövervakning tas i bruk
- i arbetstagarens integritet inte görs större intrång än vad som är nödvändigt för att nå syftet med åtgärderna
- användningen och annan behandling av upptagningar som gäller personer och som erhållits vid övervakningen planeras och genomförs med beaktande av bestämmelserna i personuppgiftslagen²⁴ oberoende av om upptagningarna bildar ett sådant personregister som avses i nämnda lag
 - registerförarens aktsamhetsplikt
 - planeringsplikt av behandlingen av personuppgifter på förhand
 - krav på sakligt motiverad behandling och ändamålsenlighet
 - krav på uppgörande av registerbeskrivning och att hålla detta tillgängligt för envar
 - plikt att skydda (tekniskt och organisatoriskt) personuppgifterna från olagligt överlåtande till utomstående
 - tystnadsplikt
 - förstöring av personregister
- arbetstagarna skall efter samarbets- och hörandeförfarandet informeras om ibruktagandet och inledandet av kameraövervakningen, samt om hur och i vilka situationer lagringarna används.²⁵

²³ Arbetslivets dataskyddslag 17 §

²⁴ Personuppgiftslag 5—7, 10 och 32—34 §§.

²⁵ Arbetslivets dataskyddslag 21 §

- om det är nödvändigt att rikta kameran mot en specifik arbetsplats där en arbetstagare arbetar²⁶, bör arbetstagaren informeras
- om kameraövervakningen och om sättet att genomföra den informeras på ett synligt sätt i de lokaler i vilka kameror finns
- upptagningarna används endast för de ändamål för vilka observationen har utförts
- Arbetstagarna får utan hinder av ovanstående, använda upptagningarna för att:
 - 1) kunna påvisa grunden för att ett arbetsavtalsförhållande upphävts
 - 2) utreda och bevisa trakasserier som avses i jämställdhetslagen²⁷ eller trakasserier och osakligt bemötande som avses i arbetarskyddslagen²⁸. Arbetsgivaren bör ha grundad anledning att misstänka att arbetstagaren gjort sig skyldig till trakasserier eller osakligt bemötande.
 - 3) utreda olycksfall i arbetet eller någon annan situation som orsakat i arbetarskyddslagen avsedd fara eller risk.

9.4 Förstörande av upptagningar från kameraövervakning

Upptagningarna skall **förstöras genast** när de inte längre behövs för att nå syftet med kameraövervakningen och **senast ett år** efter att upptagningen avslutades.²⁹ Vid förstörandet bör också uppmärksammas ändamålsenlighetskravet i personuppgiftslagen och föreskrifterna om förstörandet av personregister.³⁰

En upptagning får dock sparas efter denna tidsfrist om detta är nödvändigt för att slutföra en utredning som hör samman med störande, trakasserier och osakligt beteende eller arbetsolycka eller arbets säkerhet. Upptagningarna kan också sparas, för att arbetsgivaren skall kunna påvisa grunden för att ett arbetsavtalsförhållande upphävts eller om det finns andra vägande skäl att spara upptagningarna.

9.5 Straffbestämmelse

En arbetsgivare eller en företrädare för denna som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet i strid med arbetslivets dataskyddslag utför kameraövervakning och/eller strider mot informationsskyldighetens öppenhet, kan med stöd av arbetslivets dataskyddslag dömas till böter.³¹

Om straff mot personregisterbrott, olaglig avlyssning och olaglig observation föreskrivs i strafflagen (39/1889).

10.Handledningsmaterial

Bekanta er med dataskyddslagarna innan ni beslutar om kameraövervakning. Dataombudsmannen övervakar lagenligheten för behandlingen av kameraövervakningen.

²⁶ Arbetslivets dataskyddslag 16 § 2 mom.

²⁷ Lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986)

²⁸ Arbetarskyddslagen (738/2002)

²⁹ Arbetslivets dataskyddslag 17 § 2 mom

³⁰ Personuppgiftslag 9 § och 34 §

³¹ Arbetsskyddslagen 24.1 § 8 och 9 punkten och 24 § 2 mom.

Kameraövervakning och behandling av personuppgifter på arbetsplatsen samt arbetsskyddslagen övervakas av dataombudsmannen tillsammans med arbetsskyddsmyndigheterna.

I allmänhet behöver man inte göra anmälan om kameraövervakning till dataombudsmannen. Dataombudsmannen har inte heller möjlighet att på förhand tillåta eller förbjuda kameraövervakning. Ta ändå ställning till ifall man med kameraövervakningen kommer att behandla personuppgifter som bör föras i ett register, av vilken en registerbeskrivning skall göras och sändas till dataombudsmannen. Såvida automatisk behandling av personuppgifter baserar sig på annat jämförbart förhållande mellan den registrerade och registerföraren.³²

Dataombudsmannen ger anvisningar och råd om behandlingen av personuppgifter. Till dataombudsmannen kan man även framställa begär om åtgärd om man misstänker att ett fel har begåtts i behandlingen av sina personuppgifter. Dataombudsmannen kan ge ett beslut om förverkligande av granskningsrätten. Vid behov kan dataombudsmannen föra saken till behandling till datasekretessnämnden eller anmäla ärendet för väckande av åtal.

Bekanta dig med dataombudsmannens handledningsmaterial på adressen www.tietosuoja.fi:

Blanketter:

- Register och dataskyddsbeskrivningar

Broschyrer:

- "Gör det själv" -kontroll av dataskyddet och -säkerheten
- Anmälningsskydd enligt personuppgiftslagen
- Utkontraktering av personuppgiftsbehandling, gemensamma datasystem, samverkan i nätverk och tillhörande avtal
- Behandlingen av uppgifter i användarlogg enligt personuppgiftslagen
- Kontroll av uppgifter som ingår i ett personregister
- Fotografier och integritetsskydd utgående från personuppgiftslagen
- Arbetstidens dataskydd – handbok.

Dataskydd i arbetslivet och kameraövervakning:

Integritetsskydd i arbetslivet -broschyr, Arbets och näringsministeriet:
http://www.tem.fi/index.phtml?C=97194&l=sv&product_id=290&s=3441

³² Personuppgiftslagen 8.1 § 5 punkten och 36-37 §§. Annat jämförbart förhållande är det fråga om då den registrerade på grund av ett kund-, eller tjänstgöringsförhållande, ett medlemskap eller något annat därmed jämförbart förhållande har en saklig anknytning till den registeransvariges verksamhet. Annat jämförbart förhållande kommer t.ex. på fråga på förhållandet mellan kameraövervakningsutövaren om denna är riktad mot ett skyltfönster och den som spelas in på bandet.

Dataombudsmannens ställningstaganden i fråga om kameraövervakning och integritetsskydd

Förverkligande av kameraövervakning i hemmet eller på stugan

31.8.2005, dnr 1594/45/2005

Dataombudsmannen rådfrågades angående förverkligande av kameraövervakning i hemmet och på stugan, varpå dataombudsmannen gav följande allmänna anvisningar.

Enligt personuppgiftslagen (523/1999) 2 § 2 mom. tillämpas lagen inte på behandling av personuppgifter som en fysisk person utför uteslutande för personliga eller därmed jämförbara sedvanliga privata syften. För att kunna ge rättsliga och noggranna anvisningar borde man ha vetat i vilket samband övervakningen sker och vem som övervakar (privatperson, bostadsbolag, affärsföretag o. dyl.).

Lagen föreskriver inget om riktande av kamera mot andras tomt. Vilket objekt som övervakas spelar inte stor roll, bara man ser till att man inte gör sig skyldig till brottet olaglig observation, vilket stadgas om i strafflagen 24 kapitel 6 §: "Den som obehörigen med en teknisk anordning 1) iakttar eller avbildar en person som vistas på en hemfridsskyddad plats eller på en toalett, i ett omklädningsrum eller på någon annan motsvarande plats, eller 2) på ett integritetskränkande sätt iakttar eller avbildar en person som vistas i en sådan byggnad eller lokal eller på ett sådant omgärdat gårdsområde som avses i 3 § och dit allmänheten inte äger tillträde, skall för *olovlig observation* dömas till böter eller fängelse i högst ett år. Försök är straffbart."

Strafflagens 24 kapitel 5 § reglerar särskilt om olovlig avlyssning: "Den som obehörigen med en teknisk anordning 1) avlyssnar eller upptar samtal, prat eller annat av privatlivet på en hemfridsskyddad plats framkallat eller uppkommet ljud som inte är avsett för hans eller hennes kännedom, eller 2) på någon annan än en hemfridsskyddad plats i smyg avlyssnar eller upptar prat, som inte är avsett för hans eller hennes och inte heller för någon annan utomståendes kännedom, under sådana omständigheter att den som pratar inte har skäl att anta att någon utomstående hör pratet, skall för *olovlig avlyssning* dömas till böter eller fängelse i högst ett år. Försök är straffbart."

I samma kapitel stadgas i 11 § om vilka områden som hör till hemfridssfären:

"Hemfridsskyddade platser är bostäder, fritidsbostäder och övriga utrymmen som är avsedda för boende, såsom hotellrum, tält, husvagnar och fartyg som kan bebos, trappuppgångar i bostadshus samt gårdar som utgör de boendes privata område och byggnader som är fast förbundna med sådana gårdar."

Tolkning av strafflagen hör inte till dataombudsmannens befogenhet, utan till polisens, åklagarens eller rättsväsendet.

Filmade med hjälp av en inspelande kameraövervakningsanordning av gatuvyn och privatväg

9.7.2010, Dataombudsmannens ställningstagande per telefon

Av dataombudsmannen frågades om en privatperson på sin egen fastighet/tomt kan sätta upp en inspelande kameraövervakning, vars syfte skulle vara att filma trottoar eller den privatväg som gränsar till tomten. Kameraövervakningssystemet spelar in människor och trafik som rör sig på trottoaren och vägen. Syftet med inspelningen är tryggande av säkerheten och skydd av egendom t.ex. från sabotage, klottrande och korrekt användande av vägen.

Dataombudsmannen konstaterade att man i ärendet skall beakta strafflagens stadgor om olovlig observation och avlyssning. Således har dataombudsmannen inte behörighet att besluta om användning av kameraövervakning.

Till de delar som syftet med kameraövervakningen är att samla bild material av personer (med andra ord *personuppgifter*) som rör sig på privata eller allmänna vägar, ser dataombudsmannen inte att förfarandet är i enlighet med 8 § i personuppgiftslagen som anger rättsgrunder (t.ex. samtycke, kundförhållande, medlemskap) och sakenlig behandling av de insamlade personuppgifterna av utomstående personer på vägarna och trottoarerna.

Personuppgiftslagens 2 § 3 moment stadgar att denna lag inte gäller behandling av personuppgifter som en fysisk person utför uteslutande för personliga eller därmed jämförbara sedvanliga privata syften. På hemfridsfärens område, m.a.o. hemmet och den egna gården eller till denna riktad kameraövervakning blir således utanför personuppgiftslagens tillämpningsområde.

Ordnandet av kameraövervakning i ett bostadsbolags trappuppgång

11.7.2005, dnr 964/41/2005

Dataombudsmannen frågades vilka skyldigheter som uppkommer för bostadsbolaget vid ibruktage av kameraövervakning. Meningen var att införa inspelande kameraövervakning i portgången, eftersom invånarna kände sig osäkra på ifrågavarande gård. Dessutom frågades bl.a. om uppförandet av registerbeskrivning och förverkligandet av personlagens granskningsrätt.

Dataombudsmannen konstaterade som en allmän anvisning, att då personer filmas med t.ex. webkameror eller andra liknande kameror så att de kan identifieras, uppkommer ett personregister i enlighet med personuppgiftslagen. Av alla personregister bör en registerbeskrivning göras. Granskningsrätten som kommer av personuppgiftslagen omfattar också material som uppkommit genom filmupptagningar från kameraövervakning. Envar har rätt att granska uppgifter som angår en själv.

Den andra skyldigheten som kommer av kameraövervakning är givandet av information. Redan på husets infart bör en tillräcklig information finnas om upptagandet, vart upptagningarna förmedlas, i vems besiktning de är osv., så att de övervakade kan anses godkänt övervakningen genom att de gått in i den övervakade lokalen.

Bostadshus och privata gårdar som hänger samman med dessa och byggnader som direkt är i anslutning till dessa hör enligt strafflagens 24 kapitel 11 § till hemfridsfären. Det är skäl att på förhand få invånarnas samtycke till övervakningen på de ovannämnda områdena. Bostadsbolagets styrelse skall fatta ett sakenligt beslut om kameraövervakningen.

Dataombudsmannen har inte s.k. prejudikatbehörighet, utan envar som känner övervakningen som kränkande mot integritetsskyddet eller annars lagstridig, kan föra ärendet att utredas av dataskyddsmyndigheterna eller polisen. Om personen vill ha utrett, ifall någon har begått ett straffbart brott t.ex. olovlig observation, så skall polisen göra brottsutredning och domstolen skall bedöma straff. Enligt personuppgiftslagen 41 § skall den allmänna åklagaren innan denna väcker åtal för ett förfarande som står i strid med personuppgiftslagen höra dataombudsmannen. Domstolen skall vid behandlingen av ett sådant mål bereda dataombudsmannen tillfälle att bli hörd.

Filmade med webkamera och förmedlande av materialet till Internet

29.12.2005, 828/41/2005

Dataombudsmannen frågades om det var tillåtet att filma i en lokal avsedd för föreningens medlemmar. Avsikten var även att övervaka potentiella illdåd i utrymmet genom inspelande kameraövervakning då lokalen var stängd.

I personuppgiftslagen (523/99) menas med personuppgifter alla slags anteckningar som beskriver en fysisk person eller hans egenskaper eller levnadsförhållanden som kan hänföras till honom själv eller till hans familj eller någon som lever i gemensamt hushåll med honom. En bild som avbildar en identifierbar person är således en personuppgift, varpå en registerbeskrivning i enlighet med personuppgiftslagens 10 § skall göras.

Filmade av identifierbara personer med webkamera är dessutom automatisk behandling enligt personuppgiftslagen 2 § 2 mom., därmed skall de filmade personerna informeras på ett sakenligt sätt med beaktande av personuppgiftslagen 24 §. Redan på lokalens infart bör en tillräcklig information finnas om upptagandet, vart upptagningarna förmedlas, i vems besiktning de är osv.

I ifrågavarande fall skulle film upptagningen uppenbarligen ske för två särskilda ändamål. Användningsändamålet skall enligt personuppgiftslagen 6 och 7 §§ motiveras innan ibruktagandet av övervakningen inleds samtidigt som övervakningen också annars planeras i enlighet med personuppgiftslagen. I den utsträckningen som upptagandet av film sker för att övervaka de tomma utrymmena, är det skäl att gå tillväga så som dataombudsmannens broschyr angående kameraövervakning föreskriver.

Det andra ändamålet med upptagandet skulle tydligen vara att förmedla s.k. live-bild direkt till föreningens hemsidor. Enligt dataombudsmannens ställningstagande skulle detta framförallt gälla yttrandefrihet, varpå i enlighet med personuppgiftslagen 2 § 1 mom. skulle tillämpas föreskrifterna om yttrandefrihet enligt grundlagen och möjligtvis även lag om yttrandefrihet i masskommunikation (460/2003). Speciellt skulle uppmärksamhet fästas på personuppgiftslagens användningsändamålsenslighetsbundenhet och ifrågavarande förenings verksamhet och stadgor: är förmedlande webbilder i enlighet med föreningens

verksamhetsidé, med andra ord är det motiverat med tanke på föreningsverksamheten. Har beslut fattats om detta t.ex. på ett föreningsmöte?

Kameraövervakning i personalutrymmenas korridorer

(20.7.2006, dno 1378/45/2005)

På kameraövervakning som sker i personalutrymmenas korridorer tillämpas personuppgiftslagen och arbetslivets dataskyddslag 3 §, 16 §, 17 § och 21 §.

Dataombudsmannen har inte allmän förhands tillstånds- eller förbudsbehörighet gällande kameraövervakningsärenden. Dataombudsmannen konstaterade som en allmän anvisning, att arbetsgivaren kan utföra kameraövervakning, ifall att arbetsgivarens övervaknings syfte är att säkra arbetstagarna samt andra personer som befinner sig i arbetsgivarens lokaler, skyddande av egendom eller övervakande av produktionsprocessen. Dessutom kan det komma på fråga att förebygga eller utreda säkerhetsrisker, egendomsförlust eller fel i produktionsprocessen.

Kameraövervakningen begränsas även av arbetslivets dataskyddslag 16 §, enligt vilken kameraövervakning inte får ske i personalutrymmen, toaletter, omklädningsrum eller andra motsvarande utrymmen. Kameraövervakning får inte heller finnas i arbetsutrymmena avsedda för enskilda arbetstagare. Kameraövervakning får inte heller användas för observation av en viss arbetstagare.

Dataombudsmannen ansåg att i det fall att korridoren, längs med vilken fanns omklädnings-, vilo- och motionsutrymmen, i verkligheten användes som personalutrymmen/socialutrymmen eftersom man vistades i utrymmet som om det vore personalutrymmen. Därmed skulle kameraövervakning inte riktas så att denna övervakar och betraktar arbetstagarna. Betydelse skall också fästas på huruvida arbetstagarna i korridoren handlar på ett sätt som hör till privatlivet, t.ex. om de vistas i lätta kläder eller om de känner att de befinner sig på ett ställe där de inte är bevakade av allmänheten.

Kameraövervakning får dock inte användas för observation av en viss arbetstagare eller vissa arbetstagare på arbetsplatsen, och kameraövervakningen får inte inskränka på integriteten mer än nödvändigt med tanke på t.ex. uppnående av säkerhet. Arbetstagaren skall framförallt begrunda att placeringen av kamerorna för kameraövervakningen är sakenlig och användarenlig med beaktande av ändamålet. Arbetsgivaren är skyldig att välja det för arbetstagarna minst inskränkande tillvägagångssättet. Kameraövervakningen skall förverkligas så att övervakningen inte sker av en korridor som används för personalutrymmen eller dörrar eller rutter i samband med denna. Om arbetsgivarens avsikt är att övervaka ingången och utgången eller anordningsutrymmen med tanke på säkerhetsskäl, skall kamerorna placeras så att de riktas på syftet för övervakningen. Dataombudsmannen fäste vidare uppmärksamhet på förverkligandet av samarbetsförfarandet på arbetsplatsen enligt arbetslivets dataskyddslags 21 §. Mot arbetstagarna riktad kameraövervakning och annan teknisk övervakning, dess syfte, ibruktagande och metoden för förverkligandet, bör gås igenom i samarbetsförfarande och hörande förfarande tillsammans med arbetstagarna. Arbetstagarna skall också informeras på ett korrekt sätt.

Datasekretessnämndens och domstolars avgöranden i kameraövervakning och integritetsskydd

Kameraövervakning som utförs i taxin

Datasekretessnämndens beslut 25.2.2002, dnr 23/91/011

beslutet i sin helhet på finska <http://www.finlex.fi/fi/viranomaiset/ftie/2002/20020001>

Datasekretessnämnden ansåg att man på kameraövervakning som utförs i taxin skall använda personuppgiftslagen. Därmed förkastades Finlands taxiförbund rf:s ansökan eftersom denna ansågs onödvändig om att få installera kameraövervakning i taxin, för att med dessa kunna säkra taxichaufförernas säkerhet.

Datasekretessnämnden poängterade ändå att man vid förverkligande av detaljerad kameraövervakning noggrant skall följa personuppgiftslagens stadgor. Detta betyder speciellt att de bilder som lagrats skall förstöras direkt då de inte längre är nödvändiga, med tanke på taxichaufförernas säkerhet eller för utredning av brott som riktats mot dem, och så fort det finns möjlighet till detta. Resenärerna skall informeras om att det i taxin finns en kamera som lagrar data och om vem som är registerförare och till vem de kan vända sig för att utreda ärenden om kameraövervakningen. Personuppgiftslagen förutsätter vidare bl.a. att personuppgifterna som lagrats skyddas på ett sådant sätt att inte utomstående. Dataombudsmannen är den allmänna övervakningsmyndigheten över personuppgiftslagen. I denna egenskap skall denna även övervaka att kameraövervakningen fullgörs på ett korrekt sätt i enlighet med personuppgiftslagen.

Kameraövervakning på arbetsplatsen - olovlig observation, 21.9.2004, R 04/6462 / Helsingfors TR

Helsingfors tingsrätt har gett domen 21.9.2004 dnr. R 04/6462, där arbetsgivaren dömdes till böter för olovlig observation. I fallet hade nattvaktens förman inrättat en kamera för övervakning i förstahjälprummet. Kameran var riktad att övervaka rummets stolar och dörr, ur bilderna såg man ingång till och utgång från rummet. Rummet användes som personalens och kundernas förstahjälpsrum och dessutom användes det som personalens vilo- och rastutrymmen. Enligt domstolen hade arbetsgivarens förman olovligt upptagit film på videokamera av varuhusets nattvakter. Enligt domen ansågs utrymmet vara skyddat av hemfriden som utgörs av bl.a. omklädningsrum, toaletter och andra liknande utrymmen. Den som vistas på dylika ställen kan räkna med att han är utom synhåll från utomstående observation och åtminstone från filmning. Skyddsintresset grundar sig på att man i utrymmena uträttar intima handlingar, som hör till privatsfären. Kameraövervakningen hade behandlats på koncernnämndens möte. Ändring i fallet söktes till Helsingfors hovrätt, men domen ändrades inte till andra delar än bötesbeloppet. Domen har vunnit laga kraft.